GAZETA KRAKOWSKA

Nro 1.

Z KRAKOWA DNIA 3 STYCZNIA 1819 ROKU W NIEDZIELĘ.

— *Z Krakowa* —

Na Posiedzeniu Seymu Rzeczypospolitey Krakowskiey dnia 19 Grudnia roku 1818 JW. Jan Drake Reprezentant czytał uwagi w Materyi podatkowania, które Izba Prawodawcza Senatowi do Urzędowego użycia przesłać postanowiła.

Poczem wprowadzony został, pod decyzyią Izby proiekt do prawa przyspieszaiącego Cywilizacyią Mieszkańców Wyznania Moyżeszowego, z dozwoleniem trzymania do osobistych usług Chrześcian obojey Płci, z pewnemi ograniczeniami.

Izba Prawodawcza Proiekt powyższy po daniu Opinii z strony Kommissyi Prawodawczey, iednomyślnie w prawo zamieniła, i Senatowi dla wykonania przesłać postanowiła.

JW. Ordynat Mieroszewski Reprezentant z Gminy 4 Miasta Krakowa, zabrawszy głos zażądał, ażeby wezwać Rządzący Senat o udzielenie wiadomości co do własności odkrytych wód mineralnych w Okręgu Jaworznickim, czyniąc wniosek, iż gdy wspomnione wody okażą się bydź tak mocne, iak ie Delegowani Chemicy zalecaią, Rząd został upoważniony do pierwiastkowych nieodzownych wydatków, dla postawienia tych wstanie użycia.' — Izba Prawodawcza powodowana powyższym Wnioskiem, postanowiła uczynić stosowną do Rządzącego Senatu odezwę — Następnie z wyłączeniem Arbitrów z Sali Obrad Seymowych przedsięwzięła Izba Prawodawcza Decyzyą przedmiotów tyczących się oskarżenia Urzędników publicznych, i oddania tychże pod Sąd naywyższy stosownie do Artykułu 10 Konstytucyi.

Na Posiedzeniu Seymu dnia 21 Grudnia 1818. r. JW. JX. Dubiecki Reprezentant Gminy 6tey Miasta Krakowa, zabrawszy głos w Jmieniu Gminy przez siebie Reprezentowaney przedstawił, iż dozwolonym zostało Jzraelicie i to ieszcze aż nadto nieucywilizowanemu szynkowanie gorzałki pod bokiem Kościoła na Stradomiu; trzymanie tego produktu w takiey ilości było cierpiane, że zagraża w przypadku ognia zapaleniem Miasta; szynkowanie tey gorzałki niby dla Jzraelitów na Jarmarki przybywaiących, gdy tem

czasem Ci w żydowskim Mieście za swoim przybyciem stawaią, i Jarmarki odbywaią się w środku miasta nie zaś na Stradomiu; uczynił przeto wniosek aby Rządzący Senat lokal szynku, nie na wstępie do miasta, lecz na Przedmieściu naybliżey gdzie żydzi zgromadzaią się wyznaczyć rozkazał, a tem samem uszkodzeniu, i grożącemu niebezpieczeństwu zapobiegł.

JW. Reprezentant Soczynski w przymowieniu się do powyższego Wniosku żądał w dodatku, ażeby gdzie nie są zaiezdne Domy, szynkowanie żydom było zabronione — a gdy niemasz Jarmarków Domy takowe były zamknięte.

JW. Reprezentant Librowski odwołuiąc się do przedstawienia swego, które na Seymie roku przeszłego w materyi Szynkowania przez Zydów uczynił, i które do Senatu odesłane nie wie iaki skutek odniosło, popierał Wniosek JW. JX Reprezentanta Dubieckiego.

Izba Prawodawcza Wnioski powyższe Senatowi do Urzędowego użycia przedstawić postanowiła.

W dalszym porządku w prowadzone zostały pod Decyzyą Izby Prawodawczey Proiekta do prawa, przez Rządzący Senat] w materyi urządzenia wolności handlu, ustanowienia Rady Handlowey, i Giełdy Kupieckiey inicyowane — względnie których Proiektow Izba Prawodawcza zaproponowała Modyfikacye, i wcelu nowey Jniciatywy w stosunku Modyfikacyi proiekta Senatowi przesłać postanowiła.

Na Posiedzeniu dnia 22 Grudnia 1818. JW. Reprezentant Słotwinski przedstawił Proiekt do Prawa, względem założenia oddzielney szkoły na Kaźmierzu dla Młodziarzy Starozakonney.

JW. Reprezentant Soczyński uczynił wnioski: *pierwszy* względem wezwania Senatu o wyiednanie u Wielkiey Rady Uniwersytetu zmiany Statutu urządzaiącego szkoły początkowe — *drugi* co do funduszów na muzykę przeznaczonych.

JW. JX. Paszkowicz Delegowany od Kapituły, żądał wynadgrodzenia pretensyi Seminarium Xięży Missionarzy pochodzących z powzięcia na Skarb Gmachów byłego Seminaryum Akademickiego i Zamkowego, oraz zapłacenia czynszu z Kamienicy Drukarnia Akademicka zwaney, i z Gróntu Latarnia zwanego.

Izba Prawodawcza Proiekt powyższy iako i wnioski Senatowi do urzędowego użycia przesłać postanowiła.

Poczem Sekretarz Seymowy odczytał odezwy od Rządzącego Senatu nadeszłe.

Pierwszą Kommunikuiącą rachunki z przychodów i wydatków Kassy Uniwersytetu Jagielońskiego z Roku $18\frac{17}{18}$

Drugą Tyczącą się Podatku Szpilkowego przez Starozakonnych płaconego.

Trzecią Co do Modyfikacyi przez Izbę Prawodawczą w Proiekcie do prawa, o sprzedaży Domów Skarbowych zażądanych.

Czwartą Co do udzielonych wniosków kilku Członków Izby Prawodawczey w przedmiocie wyłączenia Starozakonnych w Przedmieściach Krakowa osadzonych, od szynkowania Trunków upaiaiących uwiadomiaiącą, iż wydane zostały rozporządzenia, ażeby Starozakonni na mocy §. 22 Statutu po przedmieściach za Konsensami Rządowemi umieszczeni do ścisłe,

go stosowania się do myśli i brzmienia rzeczonego Paragrafu przywiedzionemi zostali, co sprostować zdoła nadużycia, ieżeli się iakowe w tey mierze wcisnęły.

Izba Prawodawcza pierwsze trzy odezwy, Kommissyi Seymowo Skarbowey do Urzędowego użycia zakommunikować, a ostatnią powziąwszy do wiadomości, przy aktach Seymowych zachować postanowiła.

Daley odczytał Sekretarz Seymowy odezwę Rządzącego Senatu udzielaiącą Izbie Prawodawczey wiadomość odebraną od JW. Zarzeckiego Radcy Stanu Rezydenta i Konsula generalnego Nayiaśnieyszego Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego, w przychyleniu się X. ęcia Namiestnika Królewskiego w Królewstwie Polskim do obmyślenia środków ułatwiaiących Obywatelom tuteyszo Kraiowym stosunki z mieszkańcami tego Królestwa, co do czynności Aktów dobrey woli zachodzące, z załączeniem stósownego Projektu do prawa.

Izba Prawodawcza z nayżywszą wdzięcznością i uczucismi przyiąwszy oświadczenie dostoynego Rządu Królewstwa Polskiego, ułatwiaiące stosunki mieszkańcom obu Kraiów, proiekt w tem Celu przez Rządzący Senat nadesłany iednomyślnie w prawo zamieniła, które iest tey osnowy:

Zgromadzenie Reprezentantów Rzeczypospolitey Krakowskiey.

Zważywszy, iż proponowane z strony dostoynego Rządu Królewstwa Polskiego, zawarcie Dyplomatycznego układu, Celem przyimowania Aktów przez Notaryuszów Obydwóch Krajów, któreby miały ważność w Królewstwie Polskim, i nawzaiem w Rzeczypospolitey Krakowskiey pociągnie za sobą zmianę artykułów 545 i 546 Kodexu postępowania, i artykułów 2123 i 2128 Kodexu Cywilnego iako praw w Kraju tuteyszym obowiązuiących, stanowi co następuie.

Artykuł 1.

Akta przed Notaryuszami Królestwa Polskiego zawierane tak w mieście Krakowie iak i Jego Okręgu, mieć będą moc Exekucyiną:

Artykuł 2.

Ustawa ninieysza stanie się obowiązuiącą od dnia ratyfikacyi układu z strony Rządu Królewstwa Polskiego, zaręczaiącego zupełną wzaiemność co do Akt przed Notaryuszami Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu zawieranych, do czego Senat Rządzący potrzebne poczyni kroki.

Postanowienie ninieysze iednomyślnością przyięte, od Marszała wraz z Assesorami i Sekretarzem Seymu podpisane Senatowi Rządzącemu do ogłoszenia przesłać poleca. — (Podp:) *Antoni Morbitzer Marszałek. — Stanisław Ordynat Mieroszewski Assesór. — Franciszek Piekarski Assesór. — Leon* Chwalibogowski *Sekretarz Seymu.*

Nakoniec przedsięwzięty został zwrocony od Senatu z zażądaną przez Izbę Prawodawczą Modyfikacyią Proiekt do Prawa obiaśniaiącego własność funduszów Szpitalom i Institutom szczególnym z mocy pierwiastkowych zapisow służącą, a ustawą Seymu r. 1817 d. 4 Marca na utrzymanie ubogich w ogólnym Domu schronienia przeznaczonych, który Proiekt Izba Prawodawcza iednomyślnie w prawo zamieniła i Senatowi Rządzącemu do

wykonania przesłać postanowiła.

Leon Chwalibogowski
Sekretarz Seymowy.

Dalsze czynności w następnym Numerze Gazety będą umieszczone.

Nayiaśnieyszy Cesarz Wszech Rossyy po 10cio dniowem bawieniu w Wiedniu opuścił tę stolicę d. 22 b. m. o godzinie 4 zrana. D. 24 przeiechał J. C. Mość przez Myślenice, iadąc daley Galicyią ku Zamościowi do państw swoich.

Z Berlina d. 24 Grudnia.

N. Cesarzowa Rossyyska wdowa w powrocie z Niemiec do Rossyi przybyła wczoray do Potsdamu, i tam od N. Króla, Królewiców i Królowien nayserdeczniey przyiętą została. Dziś ziedzie Nayiaśnieysza ta Pani przez Charlottenburg do stolicy tuteyszey. Już to podrugi raz odwiedza ta Monarchini miasta Potsdam i Berlin; pierwszy raz w d. 12 Lipca 1776 iako Xiężniczka Wirtemberska z N. N. swoiemi Rodzicami, za którą d. 18 Lipca ziechał tu owczesny N. Wielki Xiąże, a potem Cesarz Rossyyski Paweł, zktórym zaślubiła się tu d. 23 Lipca, a d. 5 Sierpnia do Peterzburga odiechała. Drugi raz teraz.

Przybyli tu także Następca W. Xięstwa Weimarskiego, iego Małżonka W. Xiężna Maryia, i W. Xiężę Meklenbursko-Strelicki.

Z Warszawy d. 26 Grudnia.

Rocznica urodzin Nayiaśnieyszego Cesarza i Króla, Pana naszego Miłościwego, naydroższa dla wszystkich narodów żyiących pod berłem Jego błogosławionem, podaiąc każdemu Polakowi sposobność do uwielbiania nayłaskawszego Monarchy i niesienia Mu w ofiarze hołdu wdzięczności narodowey, obchodzona była w tey stolicy, dnia 24 b. m. z uroczystością i poszanowaniem, iakie wszyscy mieszkańcy Królestwa nosić zwykli w swoiem sercu w dowód wierności i przywiązania do swego Króla i Nayiaśnieyszey Jego Rodziny. W wilią tego obchodu, dnia 23 dane było na teatrze narodowym widowisko przez połączone teatra Narodowy i Francuzki, a w sam dzień uroczystości, wszystkie Władze kraiowe, składały z nayglębszem uszanowaniem Jego Cesarzowicowskiey Mości, Wielkiemu Xiążęciu Konstantemu, hołd nayszczerszych życzeń dla Nayiaśnieyszego Cesarza i Króla Brata Jego. Też Władze zebrane w Kościele katedralnym na nabożeństwo, które w Kaplicy także Greckiey odprawiło się zasyłały wraz z ludem naygorętsze modły do Króla Królów, o iak naydłuższe życie i pomyślność Nayiaśnieyszego szczęśliwie nam Panuiącego Monarchy. Wieczorem gmachy publiczne i całe miasto rzęsisto były oświecone.

J. Cesarzowicowska Mość W. Xżę Konstanty wyiechał ztąd wczoray do Zamościa, dla powitania tam N. Cesarza i Króla, Brata swoiego, w przeiezdzie z Wiednia do Peterzburga.

Z Paryża d. 15 Grudnia.

Król dał d. 12 Xciu Wellingtonowi, a d. 13 b. m. Lordowi Castlereagh posłuchanie pożegnania. Oba odiechali ztąd d. 14 do Londynu. Pierwszy zatrzymał się 24 godzin na przybycie Xcia Angouleme, z którym chciał ieszcze mowić.

Król miał d. 12 lekki napad pedagry. Oddalonemu Ministrowi Skarbowe-

mu Hr. Corvetti posłał J. K. Mość wielki krzyż legii honorowey. Nowy Minister skarbu Roy obeymuiąc ten wydział, sprowadził Kommissyią na rozpoznanie i opisanie stanu skarbu, w iakim go odbiera.

Minister woyny wydał rozkaz do uzupełnienia legiionow pieszych; 3cie bataliiony maią bydź iak nayprędzey utworzone. Legiiony departamentow północnego, niższego Renu i Merty udaią się do Paryża, dla otrzymania ostatecznego urządzenia; zupełny ich stan wynosić ma po 1500 ludzi. Trzy te pułki służyć będą za wzor dla innych.

Papiery rzadowe nad spodziewanie spadły d. 10 b. m. na 60 za 100, ponieważ wszyscy chcieli ie sprzedać, a nikt ich kupić nie chciał. Anglicy i Hollendrzy starali się naypierwey swoie sprzedać. Spekulanci sami sobie grób wykopali. Z tem wszystkiem podnosły się też papiery do 63. a dziś stały 65 za sto.

Pułkom Szwaycarskim będącym na żołdzie Francuzkim, daią tu teraz wyraźnie do poznania, iż chcianoby ich się pozbyć.

Wczoray zgromadziła się izba Parow pod prezydencyią Kanclerza panstwa, obrała sekretarzami Xcia Dodanville, Margr. Pastoret, Margr. Verac i Marsz. Xcia Belluny, i wyznaczyła Kommissyią do ułożenia adresu z powodu mowy do Króla. — Izba Deputowanych trudniła się przeyrzeniem pełnomocnictw nowo obranych członkow. — Nie sądzą, aby tegorocznie posiedzenia izb tak długiemi były iak przeszłorocznie. Zapewniaią od kilku dni, iż następuiące tylko proiekta do zprawa podane im będą: Pierwszy względem wolnosci druku; drugi względem nowego urządzenia sądu przysięgłych; trzeci budżet na rok 1819; czwarty przepisuiący odpowiedzialność Ministrow i innych urzędnikow władzy wykonawczey. — Niepewna iest czyli na terażnieyszych posiedzeniach podany będzie nowy proiekt względem urządzenia municypalności administracyi środkowey, i t d. — W Maju maią bydź na nowo zwołane izby, wczasie którym ma bydź uchwalony budżet na r. 1820 i reszta proiektow, ktorych rada stanu nie zdążyła dotąd wygotować, a mianowicie względem edukacyi publiczney, stosunkow z Stolicą S stosownie do zawartego konkordatu i zaszłych w nim poźniey odmian, i t d. Ultraroialisci mowią, iż to będzie konkordat pokaliczony.

Hr. Forbin Janson miał odebrać pozwolenie powrócenia do Francyi. Jen. Excelman i 12 innych Francuzów miano także z pocztu wygnańców wymazać.

Pani Catalini odstąpiła dyrekcyi tuteyszego Włoskiego teatru, na którym stracić miała do 800,000 fr. iedzie z Bruxelli do Berlina, Warszawy, Moskwy i Petersburga, a ztamtąd udać się ma do swoich dóbr we Włoszech przy Florencyi i tam osiąść.

Ludność Francyi wynosi podług ostatniego obrachunku w 89 departamentach 29 mill. 327,388 ludzi.

Odesłanie czyli wygnanie niektórych osob z wyspy S. Heleny, nastąpić miało iak twierdzą, z planu Bonapartego w pewnych widokach.

Dzisieyszy Monitor umieścił następuiący artykuł wyięty z dziennika Publicysty:

" Trzydziesto letnie doświadczenie rewolucyi Francuzkiey, którą tyleż wiekami nazwać można, nigdy dla Francyi nie zaginie. Zrodło wszystkich naszych nieszczęść w ważnym tym przeciągu czasu, wzkazuie nam sama rewolucyia w różnych swoich stopniowaniach. Jest ona córką poprzedzaiących trzech wieków; bieg iey byłby regularny i zbawienny, gdyby prawom, które zrodził postęp cywilizacyi, nadane było w swoim czasie prawne znaczenie. Gdy nakoniec nieugięta konieczność wskazała okropną prawdę, na owczas nieszczęsna gwiazda Francyi chciała, aby iedyna prawna władza, która tu działać miała, zamieniła się w igrzysko namiętności i niedoświadczenia. — Zgromadziły się stany i mogły ieszcze Francyią uratować; ale rząd zwątpił o sobie, o dobrey swey sprawie i sile. To znaczyło tyle, iak gdyby złożył rządy; przyięto to złożenie, i mieysce rządu zastąpiło Zgromadzenie konstytucyyne. Był to krok, który zasługiwał na naywiększe zastanowienie! Rzeczypospolite w wnętrznych swoich zaburzeniach starały się zazwyczay tylko zniszczyć utworzoną na czas dyktaturę; lecz tu odwieczna dyktatura korony sama rozbiła swoie pęki, i oświadczyła ludowi: " Ja was ratować nie mogę: „ Tym sposobem przeszła wprawdzie władza, ale nie powaga Królewska na Zgromadzenie konstytucyyne. To musiało koniecznie być słabszem od władzy Królewskiey; nie mogło ani sobą, ani mnostwem kierować i nie było nawet w stanie swey niemocy następcom swoim odkazać. — Zgromadzenie prawodawcze objęło dziedzictwo Rządu i w nim znaydowały się szczątki upadłego tronu. Lecz te zniknęły, ponieważ Zgromadzenie prawodawcze nie mogło iak tylko ukończeniej Władzy wykonawczey zawyrokować. Mniey władne niżeli Zgromadzenie konstytucyyne, nie pozostało mu iak wezwać ogół do rządzenia sobą, albo raczey otworzenia sobie ostateczney przepaści. — Nastała więc samowładna Konwencyia zdolnieysza do obalenia niżeli do wystawienia. Obok niey stanął lud z wszystkiemi namiętnościami i szalonym zapałem, a na przeciwko niey obce woyska z próżnemi swoiemi groźbami. Konwencyia użyła zbrodni i siły dla podniesienia ludu przeciw obcem woyskom; nastąpił terroryzm i obalony ostatni stopień tronu. Nieodzowny atoli bieg rzeczy zbliżał coraz bardziey kray do upadku. Wystawić sobie można stan rzeczy w żołnierskiey Rzeczypospolitey z 12,000,000 woiowników złożoney! Jeden z nich ze szpadą w ręku polegaiąc na swoich trofeach, wynosi się nad wszystkich, i mówi do nich: " Ja iestem waszym Panem! „ Tak *Maryusz* i *Sylla*, tak Juliusz Cezar i Oktawian w dawnych, a Kromwel w późnieyszych czasach postąpili, tak i teraz pomimo naszey miłości do wolności, a wstrętu do samowolnego rządu, postąpiłby naypierwszy żołnierz uniesiony ambicyią i maiący za sobą sławę, gdyby nasza monarchiczna Francyia znalazła się znowu w podobnem położeniu. Lecz przy mądrości i stałości Króla nie mamy powodu obawiać się podobnego wypadku. Zuchwałość może ieszcze pokusić się podnieść głowę, ale prawdziwa wolność, która opiera się o tron, a ten podaie iey nawzaiem rękę, potrafi ią ukrócić.„

Mieszkańcy miasta Verdun są wierzycielami jeńców Angielskich, a mianowicie

zakładników tego narodu, i rachuią u nich do 4 mill. fr. których odebrać nie mogą. Udali się w tey mierze z prośbą do Rządu Francuzkiego i ten uiął się za niemi; lecz Ministeryum Angielskie czyni różnicę między temi długami; chce tylko woyskowe zaspokoić, ale o cywilnych, które dwie trzecie części wynoszą, wcale wiedzieć niechce.

O Ameryce Południowey.
(z *Minerwy francuzkiey.*)

Uważaiąc Amerykę południową w teraźnieyszym iey stanie, uderzaią nas szczególniey, trzy następuiące zapytania:

1. Jakie zachodzą stosunki między nią a Europą?
2. Jakie między Państwami ią składaiącemi? nakoniec
3. Jaki zachodzi związek między iey Rządem a rządzonemi?

Co do pierwszego. Usiłuie Ameryka południowa zerwać wszelkie ogniwa, iakie ią z starym światem wiążą: gotowa iest połączyć się z nim węzłem pokoiu, handlu i braterstwa, ale nie chce dłużey iego iarzma dźwigać. Europa nie iest iey Matką, ale macochą. Czyż podobna aby iedna połowa rodu ludzkiego, była własnością drugiey? Czyliż z przemysłu i pracy słabszego, mocnieyszy ma wyłącznie ciągnąć korzyści?

Woyna między temi dwoma światami, albo osłabi Amerykę, albo odkryie iey siły. Jeśli upadnie Ameryka, zniszczeie wprzód Hiszpania; ieśli zwycięży, zrzuci z siebie iarzmo Europy.

Podległość osad, iest rodzaiem cięzkiey niewoli: wymyśliły go tegoczesne Rządy, ale sprzeciwia się duchowi czasu. Każda więc osada, skoro tylko znaydzie dogodną porę, domagać się będzie wolności.

Hiszpaniia czyni przygotowania do nowey wyprawy w Kadyxie wchodzi w układy z Stanami Ziednoczonemi: zbiera siły w Anglii, walczy z natężeniem. Jakiż iest cel tych wszystkich usiłowań?— Chceż podbić Amerykę, czy Amerykanów? Tłumy woyska zdołaią uiarzmić ziemie; ale sama tylko Konstytucyia, może nad umysłami odnieść zwycięztwo. Rząd samowładny potrafi podbiiać, ale owoce zwycięstw iego, niebędą trwałemi. — Ameryka południowa, graniczy z Stanami Ziednoczonemi, — a nic bardziey nie wzbudza chęci i zapału do wolności, iak sąsiedztwo i widok wolnege Narodu. — Hiszpania, z każdey chwili korzystać powinna: może potrafiłaby ieszcze podyktować iaki warunek Ameryce; a ieśli chwila ta minie, wszystko dla niey stracone. — W pierwszey gorączce niepodległości, nawet nayliberalnieyszy Rząd, zdaie się iarzmem. Dowodzą tego dzieie dawnych osad: dowodzi woyna Stanów Ziednoczonnych i wreszcie *St. Domingo!*

Co do drugiego. Pomiędzy cztery państwa, podzieloną iest Ameryka.

Portugalczykowie posuwaią się przeciw Hiszpanii ze wschodniey strony Królestwa *la Plata.* Ich siły maią bydź wielkie i zdolne opanować rozległą przestrzeń ziemi. Jakże więc smutne iest położenie Hiszpanii! Jeźli uderzy na Portugalczyków, tem samem dopomoże Niepodległym Rzeczypospolitey *Buenos-Ayres*; a ieśli ostatnich pokona, będzie musiała bronić podbitey prowincyi, przeciw Portugalczykom — Gdzież użyie przygotowaney w Kadyxie wyprawy? Jeśli ią prze

ciw tey części Ameryki przeznaczy; szerzyć się będzie powstanie w innych prowincyiach: a ieśli podzieli swe siły, czyliż będą dostatecznemi?

Stany Ziednoczone, domagaią się Floryd i całey przestrzeni między Luzianą; Nową Brytanią i Oceanem, która niegdyś była własnością Hiszpanii, ale którey część iedna nie była nigdy w iey posiadłości, a druga, wybiła się z pod iey władzy. Dwór Madrycki, nie potrafi dać wsparcia mieszkańcom tey ziemi; a nawet nieprzyiąłby posiłków od Rządu, który stara się ich uiarzmić. W iedney więc chwili, musi wypowiedzieć woynę Mieszkańcom i Stanom Ziednoczonym. Lecz taka woyna iest nad siły Hiszpanii. Wchodzi ona wprawdzie w układy; ale w teraźnieyszym czasie, czczemi są słowa, ieśli ich oręż nie poprze.

Dziennik Angielski *the Times*, radzi Hiszpanii, aby wyprawiła Korsarzy, na zniszczenie handlu Ziednoczonych Stanów; ale któż niespostrzeże, że w tym szuka tylko zysków Anglii? — Stany Ziednoczone, byłyby przymuszone rozpocząć kroki nieprzyiacielskie przeciw Hiszpanii, a z drugiey strony sprzyiać Powstańcom. — Umie ten Dziennik, mieszaiąc się do spraw świata, szukać korzyści Wielkiey Brytanii. Ma on upodobanych ludzi, których nieprzestannie chwali ma upodobane zdania, które upowszechniać usiłuie; ale ktokolwiek bliżey się zastanowi, przekona się łatwo, że ci ludzie, te zdania, przyczyniaią się, albo do wzrostu Anglii, albo do osłabiania stałego lądu. Unikać więc powinna Hiszpania iego rady, a na widok *the Times*, zawołać: *Timeo Danaos*. . .

Co do trzeciego. Długa i okropna walka osłabia związek Rządu z rządzonemi. Władza Rządu może długo ieszcze utrzymać powagę swoią w Ameryce, ale niechętnemi dla niey będą mieszkańcy. A gdzie mieszkańcy niechętnemi sądzi Rządu, tam władza iego nie iest nigdy otwartą i bezpieczną. — Moc oręża może podbić osady, ale nie zdoła ich przywiązać do Rządu. W woynach między oddzielnemi Państwami, bezpieczeństwo ich zasadza się na sile woyska, ale w woynie cywilney, układy tylko trwały pokóy zapewnić mogą. — Można rozproszyć związek Obywateli przeciw Rządowi, ale ieżeli dobrowolny układ nie poiedna umysłów; przytłumioną tylko będzie ta iskierka, która przy pierwszey sposobności, pewno wybuchnie. Zbiera Rząd siły na zmuszenie Niepodległych do pokoiu a zapomina, że duch niepodległości, który puścił iuż korzenie, rozrasta się prędko i w mnogie gałęzie. A iakże mu się oprzeć potrafi wtedy, gdy się iuż stanie powszechnym? Nie będzie to iuż bunt w ów czas, ale związek na osiągnienie wolności.

Woyna w Ameryce trwa na wielu mieyscach Trudno przewidzieć, iakie będą iey skutki. Doniesienia Boliwara i Jenerała Morillo, tak są sprzeczne między sobą, tak pełne kłamstw i fałszu, że nie podobna doyść prawdy. Mexyk iak słychać, iest spokoinym. Woyska Rzeczypospolitey Buenos-Ayres, pod rozkazami Jenerała S. Martin, nabieraią siły i walczą pomyślnie. — Niepodległym Państwa *Chili* niemniey się powodzi. Niepewnym iest skutek tey woyny, lecz im dłużey będzie, tem mocniey wkorzeni się duch niepodległości, tak iż późniey zwycięztwo nawet nie potrafi utrwalić pokoiu!

DODATEK
DO Nro 1.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 3 STYCZNIA 1819 ROKU W NIEDZIELĘ

— *Z Krakowa.* —

Dnia 30 Grudnia dana została przez Rząd tuteyszy Audyencya JW. Emanuelowi Baronowi Lipowskiemu, Radcy Gubernialnemu, Rezydentowi Pełnomocnemu i Konsulowi Jeneralnemu z strony Nayiaśnieyszego Cesarza Austryi, do Rzeczypospolitey Krakowskiey wysłanemu, który składaiąc List Wierzytelny własnoręcznie od Namienionego Monarchy podpisany, oświadczył ile sobie winszuie, iż upoważniony od Nayiaśnieyszego Cesarza i Pana swoiego dopełnia Rozkazow Jego przy Rządzie Wolnego Miasta Krakowa, będzie miał sposobność okazywania Kraiowi temu przyiaznych chęci, i osobistego szacunku ku mieszkańcom Jego powziętemu: Na co z strony JW. Prezesa Senatu odebrał odpowiedź: iż Wybor o którym Senat złożonym Listem Wierzytelnym uwiadomionym zostaie, poprzedziły życzenia mieszkańców Rzeczypospolitey Krakowskiey powodowane znaiomością osobistych Przymiotow Męża, który przez dosyć długi przeciąg czasu, cząstkę Władzy Administracyiney w ościenney Prowincyi piastuiąc, umiał sobie pozyskać serca Obywateli, Zarządowi Jego podległych. — Zdarzenie więc to poczytuie sobie za dowod znakomity łaski Wspaniałomyślnego Protektora tey Krainy, pragnąc ażeby wdzięczność, którą z tey okoliczności oświadczyc Nayiaśnieyszemu Monarsze Imieniem Senatu ma sobie za obowiązek, mogla bydź do Tronu Jego zaniesioną.

Z Londynu d. 18 *Grudnia.*

Składki na wystawienie pomnika dla Xiężny Karoliny (zmarłey córki Xcia Rejenta) wynoszą iuż do 20,000 gwineow, chociaż od nikogo nie żądano więcey nad iedną gwineię. Tymczasem nie ugodzono się ieszcze iaki ten pomnik bydź ma.

Podług listu z Paryża pod d. 14 b. m. na naradzeniu tam Ministrow wszystkich Mocarstw d. 12 przedłużono Francyi na nowo termin wypłat.

Dziennik Goniec pod d. 15 b.m. umiescił co następuie: Dziś rano rochodziły się tu nader ważne wieści o wewnętrznem położeniu Hiszpanii. Z tem wszystkiem nie

mogliśmy się dotąd zoewnością przekonać ile zasługuią na wiarę. — P. Pizzaro i inni oddaleni Ministrowie otrzymali pozwolenie powrotu do Madrytu. — Mieszkańcy Madrytu oczekiwali niecierpliwie skutku wysłania Hiszpańskiego Posła do Akwisgranu, ktory d 3 do Madrytu powrocił.

Wielki Sędzia Lord Ellenborough w tych dniach tu umarł. — Dnia 15 rano powieszono tu 3 fałszerzów biletów bankowych.

Kleynoty koronne, o których dawniey się wspominało, wynalazły się; brakuie iednak dwoch sztuk, któ e Król prawie codziennie nosił. to iest dyiamentowey gwiazdy i dyiamentowego orderu podwiązkowego. Lecz zapewne ie Król gdzie schował. — Pewna znakomita Dama miała niedawno okazyią widzieć Króla, który w fiołetowym szlafraku przechodził się po 5 swoich pokoiach.

Mowią tu o następuiącey cząstkowey odmianie naszego ministeryum: Lord Harrowby uda się na posła do Paryża; Lord Mulgrave otrzyma po nim prezestwo w radzie, a Xiże Wellington będzie prezesem wydziału artyleryczuego.

Panna Garnerin przybyła z swoiem oycem do Londynu dla odprawienia napowietrzney podroży.

Oba Kapitani wyprawy do bieguna północnego Ross i Buchan wydaią iey opisy. Głowną żywnością mieszkańców odkrytych okolic iest oprócz ryb ptastwo, które surowo iedzą. Przywieziony ztamtąd Eskimo ranił się w rękę przy wystrzeleniu z przeładowaney fuzyi.

Złapano tu złodzieia pudla. Pies ten był wyuczony spienać się na zadnich nogach do kramów i prosić o iaki dar; ale gdy nikogo w kramie nie widział porwał w pysk co mogł złapać i uciekał.

Z Poznania d. 19 Grudnia.

Xięstwo Ichmość Namiestnikostwo wyieżdzaią dziś z całą rodziną swoią na nieiaki czas do Berlina. Xiężna Pruska Ludwika Radziwiłłowa oświadczyła znowu w Gazecie tuteyszey wczorayszey wdzięczność za nową dobroczynną składkę dla Instytutu Rumfordzkiego w ilości 1350 talarów.

Dotychczasowy Vice-Prezes Rejencyi tuteyszey Baumann, został mianowany przez Króla Imci naczelnym Prezydentem teyże Rejencyi.

Z Bruxelli d. 16 Grudnia.

Handel zbożowy zrobił w Niderlandach pieniądze rzadkiemi; wychodzą one do Rossyi za zboże; to idzie wprawdzie z naszych portów do Anglii, lecz ztamtąd nie wracaią za nie pieniądze, bo Anglicy płacą go osadnicami i rękodzielnemi swoiemi towarami. Zapełnione są niemi wszystkie kupieckie składy, lecz niema ich komu sprzedać; kupiec niema zatem gotowizny, a przez ich taniość upadaią nadto kraiowe fabryki.

Pomiędzy uwięzionemi w Belgii Francuzami, należącemi do rzekomo odkrytego w Bruxelli spisku, wymieniaią Jenerała Labord, iednego z wygnańców.

Od granic Francuzkich piszą, że nowo zaciężni do woyska przechodzili w Dax trzema oddziałami po ulicach. Pierwszy oddział wykrzykiwał: Niech żyie Król! drugi: Rzymski! a trzeci i iego oyciec! Za tę zuchwałość została ta

młodzież ukaraną.

Od brzegów niższey Elby d. 18 Grudnia.

W Drontheim, gdzie domy są drewniane, zgorzała w nocy d. 25 Listopada cała połać miasta.

Na otwartem morzu niedaleko wyspy Faro schwytano butelkę, którą należący do wyprawy do bieguna północnego Angielski okręt Alexander wyrzucił; lecz nie zawierała w sobie iak dzień, stopnie szerokości, długości i zimna.

Austryiacki Poseł przy Dworze Duńskim, Jenerał Steigentesch, miał d. 2 wstępną audyencyę u Króla.

Sto letnia rocznica śmierci Karola XII. Króla Szweckiego, d. 12 b. m obchodzona była w różnych mieyscach Szwecyi żałobnem nabożeństwem. W Upsali obrano nawet na ten obchód chwilę, w którey ten Bochatyr życie zakończył. O godzinie kwadrans na 6tą w wieczor słyszeć dały się dzwony w Kościele katedralnym. Potem śpiewano marsz Karola XII. pod Narwą. Po kościelnem obrządzie, nastąpiła processyia z pochodniami po mieście.

Od Brzegów Menu d. 20 Grudnia.

Były nauczyciel Cesarza Alexandra, Pułkownik Laharpe, towarzyszy teraz W. Xciu Michałowi w podróży przez Szwaycaryią i gorę Simplon do Włoch.

Ziechali się iuż do Frankfortu Kommissarze 4 wielkich Mocarstw do zagodzenia sporów o granice między W. Xięstwem Badeńskiem i Bawaryią, Baron Wessenberg, Baron Anstett, Lord Clancarty i Baron Humboldt.

Na początku przyszłego roku wyydzie w Paryżu Grammatyka ięzyka Chińsiego przez P. Molinier de Magnis.

Osiadłego teraz w Szwaycaryi Hospodara Wołoskiego składany tam przez 6 lat maiątek, wynosić ma do 50 mill. piastrów.

Biskup Moguncki Ludwik Jozef Colmar umarł d. 15 b. m

Z *Nowegoiorku d. 12 Listopada.*

Rząd Stanów ziednoczonych zwraca Pensakolę Hiszpanii, i gdy mieszkańcy dowiedzieli się o tem, wynoszą się ztamtąd i gdzie indziey osiadaią. Handel zupełnie w tem mieście ustał. Indyianie około Pensakoli zdaią się bydź zupełnie rozproszonemi; Kapitan Amerykański Byles przebiega ieszcze z kompaniią woyska te okolice dla chwytania włóczęgów.

Bryk z Buenos-Ayres Independacyia przybył z krążenia około Kadyxu d. 2 Listopada do Baltimoru, i przyprowadził z sobą pięc zdobytych okrętów, z ktorych ieden ma wielkiey wartości ładunek.

Dowiaduiemy się z Chili, że Niepodlegli tego kraiu bardzo się cieszą odniesionemi na nowo nad Hiszpanami zwycięstwami. Hiszpanie posiadaią tylko ieszcze Valdivia, porty Talucanha i Conception; lecz i przeciw tem mieyscom postąpili Niepodlegli w miesiącu Wrześniu. Mówią, iż Vicekról Peru proponował im rozeym na 5 lat, lecz odrzucili go. Spodziewaią oni się, iż mieszkańcy Limy z powodu niedostatku żywności powstaną przeciw władzom Hiszpańskiem. Przy odeyściu ostatnich listów w Valparoso znaydowało się 33 okrętów należących do Niepodległych. Eskadra Hiszpańska która zamykała ten port, oddaliła się

stamtąd.

W lidze naszey wychodzi nowy Dziennik pod tytułem: *Dafsien - Gazette.* W pierwszym Nrze tego pisma oświadczaią iego wydawcy: " Jestesmy republikanami, i wspierać będziemy Rząd, iesli on wspierać będzie prawa ludu, szanować Konstytucyią, działać z sprawiedliwością i otwartością względem innych narodow; ale nie; inaczey.,,

Podczas ostatniego lata utworzyła się nowa osada na wyspie Niagara pod nazwiskiem Grand Jsland. Przeszło 100 rodzin osiadło tam z Kanady i Stanow ziednoczonych. Grand Jsland ma 12 mil długości a do 7 szerokości, ziemię urodzayną, i t d. Ponieważ granice między Kanadą i Stanami ziednoczonemi nie są ieszcze oznaczone, nie wiadomo zatem do kogo ta wyspa należy, czy do Anglii czy do Stanow ziednoczonych. Ostatnie zakupiły ią iednak od Jndyanow pokolenia Seneku. Wyspa ta doydzie zapewne niedługo do znaczney ludności.

Naywiększe Stopnie Ciepła i *Zimna.*

Dnia 24 Grudnia	stopni	zimna	—		6,0
— 25	—	—	—	—	7,0
— 26	—	—	—	—	9,0
— 27	—	—	—	—	12,0
— 28	—	—	—	—	11,0
— 29	—	—	—	—	5,0
— 30	—	—	—	—	3,0
— 31	—	—	—	—	0,2

TEATR NARODOWY

W przyszły Wtorek, to iest dnia 5 Stycznia 1819 na Benefis *JPana Rudkiewicza* dana będzie Wielka historyczna TRAGEDYIA w 5 Aktach Pana Shakespear z francuzkiego przełożona pod Tytułem KROL LEAR.

DO JP. REDAKTORA GAZETY KRAKOWSKIEY.

Przekonanie, iż WW. Pan zwykł ieśteś oddawać sprawiedliwość Talentom, ośmiela mię upraszać Go, ażebyś List ninieyszy, iak nayrychley w Gazecie swey umieścić raczył, który innego niema zamiaru, iak tylko obeznać Publiczność z celuiącym w sztuce Malarskiey Artystą. — JPanem Franciszkiem Lampi, godnym naśladowcą wysokiey sławy słynącego w tymże zawodzie Oyca swego, Jana Lampiego.

Ten młody Artysta, właśnie w tym czasie ukończył dzieło, wystawiaiące JW. Wielogłowską, z Matką i Synem iey; — Babka pieści się z Wnuczkiem swym, łagodność i dobroć macierzyńska są wyrażone w całey iey postaci, a wnuczek interesnie przychylnością Synowską, w całey iego twarzy maluiącą się. Matka rzuca oko spokoynie na poruszenia serc ich, i ztąd poznać można ukontentowanie, które wewnętrznie czuie z tego widoku.

Położenie mieysca stósowne iest do sceny, którą Artysta doskonałą swą sztuką oddał, a wapory powietrzne, które w odległości widać, pełne żywości, nietylko nie osłabiaią odbiiaiącego się na tę grupę światła, lecz owszem iaśniey i widoczniey onę wystawiaią.

Dzieło to wytworne, szczególnieyszą ściąga uwagę przez żywość kolorów, przez naturalne oddanie części ciała odkrytych (carnation) i przyiemność ubiorów (draperie)

Słowem JPan Lampi tym płodem penzla swego, czyni zaszczyt swym Nauczycielom, PP. Cuidode Vandique, Camo-Marate, Raphail Minx, i Casanova.

Raczysz WPan przyiąc przytem zdarzeniu wyraz szczególnego mego szacunku i poważania.

A. J.

DONIESIENIE

☞ Kocz Wiedeński nowy za pomierną Cenę iest do sprzedania, życzący sobie nabycia takowego, uda się pod Nro 456 w rynku a tam dowie się o cenie takowego.